

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

ZEW/500/23-1/2010/ESn

Warszawa, 14 maja 2010 roku

**Pan
Jan Vincent-Rostowski
Minister Finansów**

Szanowny Panie Ministrze,

Rodzice dzieci do 3. roku życia, jeśli oboje chcą pracować zawodowo, borykają się obecnie z brakiem możliwości zapewnienia dzieciom opieki. Do wyboru mają żłobki (taką możliwość ma jednak tylko 2,6 proc. dzieci z powodu słabej infrastruktury) lub opiekę prywatną, na którą stać niewielu rodziców. Nierówności szans najmłodszych obywateli sprzyja też często niewystarczający poziom przygotowania opiekunów, a przede wszystkim zróżnicowanie społeczne rodzin, w których dzieci te się wychowują.

Tej niekorzystnej sytuacji ma przeciwdziałać ustawa o formach opieki nad dziećmi do lat 3, której projekt został przygotowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Założenia projektu zostały już zaakceptowane przez Radę Ministrów i przekazane do realizacji do Rządowego Centrum Legislacji. Ustawa ta ma wejść w życie jesienią tego roku.

Przedmiotowy projekt przewiduje m.in.:

- uregulowanie zasad funkcjonowania zróżnicowanych form opieki;
- ulgi dla pracodawców, którzy skorzystają z możliwości utworzenia przykładowego żłobka lub klubu dziecięcego, możliwość wliczenia wydatków ponoszonych na ten cel, w koszty działania przedsiębiorstwa;
- umożliwienie szkołom wyższym prowadzenia, obok domów studenckich i stołówek studenckich, żłobków i klubów dziecięcych, przeznaczonych dla dzieci studentów – działalność ta ma być zwolniona z podatku.

Grupami docelowymi wszystkich zaproponowanych w projekcie rozwiązań są w szczególności pracodawcy oraz matki, podejmujące pracę po przerwie, związanej z urodzeniem dziecka.

Z – powstałego w roku ubiegłym w ramach Eurydice (Europejskiej sieci informacji o edukacji) – opracowania „Wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem w Europie: zmniejszanie nierówności społecznych i kulturowych” wynika, że wszystkie kraje europejskie finansują lub dofinansowują wczesną edukację i opiekę dla dzieci w wieku powyżej 3 lat, a wiele krajów pokrywa całość kosztów (nie wymagając wkładu rodziców). Z wyjątkiem Węgier, wszystkie jednak państwa oczekują od rodzin partycypowania w kosztach wczesnej edukacji i opieki dla najmłodszych dzieci (0-3 lata) – nawet, gdy placówki dla małych dzieci są dotowane. W większości przypadków dofinansowanie zapewnia podmiot lokalny. W kilku krajach odpowiedzialność ta przeniesiona jest ze szczebla centralnego do organów prowadzących placówki wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem. Jeżeli zaś zaangażowany w finansowanie jest organ władz centralnych, to nigdy nie jest on jedynym źródłem środków; dodatkowe środki pochodzą od władz lokalnych i/lub rodzin. W wielu systemach przewidziano również specjalne rozwiązania, aby zachęcić do udziału w programach wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem te grupy, które uznaje się za zagrożone (inwestycja w kapitał ludzki).

James Joseph Heckman – ekonomista i laureat nagrody Nobla – opierając się na analizach kosztów i korzyści, wynikających z rozwiązań, mających służyć wyrównywaniu szans (Heckman, J.J. 2006 – „Skill formation and the economics of investing in disadvantaged children”; „Science”, 5728, 1901-1902), wykazał, że im później w trakcie życia wprowadza się takie rozwiązania, tym mniejsze są ekonomiczne korzyści z nich płynące. Im lepiej wyposażone są dzieci w momencie startu, tym efektywniejsza będzie edukacja w szkole. Inwestycje w efektywne i wysokiej jakości programy dla dzieci z grup ryzyka edukacyjnego działają jak „mnożnik”, zwielokrotniając inwestycje w system szkolny.

Inwestowanie w kapitał ludzki jest więc drogą do osiągnięcia wyższego poziomu dobrobytu oraz do walki z biedą, patologią i dyskryminacją społeczną, stanowiącą poważne zagrożenie dla wszystkich praw, przysługujących najmłodszym. Dlatego polityka rodzinna państwa powinna uwzględnić w zakresie planowanych zmian w dostępie dzieci poniżej trzeciego roku życia do różnych form opieki – wspieranie rodzin, znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także rodzin wielodzietnych lub niepełnych. W związku z powyższym, zwracam się do Pana Ministra z prośbą o rozpatrzenie możliwości – z chwilą wejścia w życie ustawy o formach opieki nad dziećmi do lat 3 – dofinansowania ich dla najmłodszych dzieci z grup defaworyzowanych.

Z wyrazami szacunku
Marek Piłchucki

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER FINANSÓW
FS10/065/3/280/WWP/10/6038

Warszawa, dnia 7 czerwca 2010 r.

Pan
Marek Michalak
Rzecznik Praw Dziecka

Szanowny Panie Rzeczniku,

W związku z pismem z dnia 14 maja 2010 r. Nr ZEW/500/23-1/2010/ESn, w sprawie rozpatrzenia możliwości dofinansowania form opieki dla najmłodszych dzieci z grup defaworyzowanych – uprzejmie informuję:

Problematyka dotycząca niedostosowania społecznego wśród dzieci i młodzieży, w tym również udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej, terapeutycznej i wychowawczej dzieciom - jest już realizowana na podstawie przepisów zawartych w wielu ustawach m.in. w ustawie o pomocy społecznej, o świadczeniach rodzinnych, o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz w ustawie o systemie oświaty.

Na realizację zadań wynikających z ww. ustaw w ustawie budżetowej na rok 2010 w dziale 852 Pomoc społeczna oraz w rezerwach celowych zostały zaplanowane wydatki w łącznej wysokości 13.161.183 tys. zł, w tym m.in. na:

- świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe – 9.359.638 tys. zł,
- zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe – 1.202.281 tys. zł,
- realizację Programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” – 550.000 tys. zł,
- zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie – 16.400 tys. zł,
- realizację programów resortowych, w tym na program „Opieka nad dzieckiem i rodziną” – 12.549 tys. zł.

Biorąc pod uwagę, jak ważnym czynnikiem w polityce społecznej jest dostęp do wczesnej edukacji i opieki małych dzieci - Rada Ministrów w dniu 30 marca 2010 r. rozpatrzyła i przyjęła projekt założeń projektu ustawy o formach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Celem zaproponowanych rozwiązań w tym projekcie jest stworzenie warunków rozwoju zróżnicowanych form opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz poprawa standardów

funkcjonowania placówek opieki nad tymi dziećmi, a tym samym wsparcie rodziców w procesie wychowywania dzieci.

Z przyjętego projektu założeń wynika, że przyjęty mechanizm finansowania opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3, w tym żłobków - będzie realizowany z dochodów własnych gmin oraz opłat wnoszonych przez rodziców za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna.

W uzasadnieniu do powyższego projektu założeń podano, że wejście w życie ustawy o formach opieki nad dziećmi do lat 3, generalnie nie będzie powodować wzrostu wydatków z budżetu państwa ani z budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Obecnie trwają prace nad projektem ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, który powinien być zgodny z przyjętymi przez Radę Ministrów założeniami projektu ustawy.

Należy jednak podkreślić, że ze względu na obecną i prognozowaną sytuację finansów publicznych oraz konieczność ograniczania wydatków budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego - proponowane rozwiązania w różnych projektach ustaw nie powinny powodować dodatkowych skutków finansowych dla sektora finansów publicznych, a dofinansowanie niektórych zadań, w tym również z zakresu polityki społecznej powinno być uzależnione od możliwości budżetu państwa.

Jednocześnie pragnę zauważyć, że polski system podatkowy zawiera pewne instrumenty prorodzinne związane z faktem wychowywania dzieci. Wynika to z postanowień ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307, ze zm.).

Ustawa zawiera szereg zwolnień przedmiotowych dotyczących świadczeń otrzymywanych przez dzieci, jak i przez podatników wychowujących dzieci. Katalog zwolnień przedmiotowych zawiera art. 21 ww. ustawy. Przykładowo można wskazać przepisy stanowiące, iż wolne od podatku dochodowego są:

- 1) świadczenia rodzinne otrzymane na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, dodatki rodzinne i pielęgnacyjne, świadczenia pieniężne otrzymane w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów oraz zasiłki porodowe otrzymane na podstawie odrębnych przepisów (art. 21 ust. 1 pkt 8 ww. ustawy),
- 2) dopłaty do: wypoczynku zorganizowanego przez podmioty prowadzące działalność w tym zakresie, w formie wczasów, kolonii, obozów i zimowisk, w tym również połączonego z nauką, pobytu na leczeniu sanatoryjnym, w placówkach leczniczo-sanatoryjnych, rehabilitacyjno-szkoleniowych i leczniczo-opiekuńczych, oraz przejazdów związanych z tym wypoczynkiem i pobylem na leczeniu - dzieci i młodzieży do lat 18:
 - a) z funduszu socjalnego, zakładowego funduszu świadczeń socjalnych oraz zgodnie z odrębnymi przepisami wydanymi przez właściwego ministra - niezależnie od ich wysokości,
 - b) z innych źródeł - do wysokości nie przekraczającej w roku podatkowym kwoty 760 zł (art. 21 ust. 1 pkt 78 ww. ustawy).

Innym bardzo istotnym elementem polityki prorodzinnej realizowanej poprzez system podatkowy jest tzw. ulga prorodzinna, o której mowa w art. 27f ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Na podstawie ww. przepisu podatnicy wychowujący dzieci mogą zmniejszyć swój roczny podatek dochodowy o tzw. ulgę prorodzinną.

Należy podkreślić, iż ulga z tytułu wychowywania dzieci jest bardzo kosztowna z punktu widzenia sektora finansów publicznych. W rozliczeniu podatkowym za 2008 r. z ulgi tej skorzystało 4.205.909 podatników na kwotę 6.043.553 tys. zł.

Ulgą ta jest adresowana do podatników, którzy w roku podatkowym wychowują dzieci:

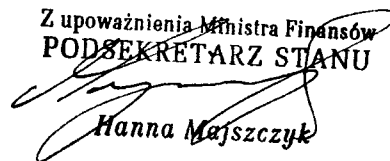
- małoletnie,
- bez względu na ich wiek, jeśli otrzymywały zasiłek (dodatek) pielęgnacyjny lub rentę socjalną
- do ukończenia 25. roku życia uczące się w szkołach, o których mowa w przepisach o systemie oświaty, przepisach o szkolnictwie wyższym lub w przepisach regulujących system oświatowy lub szkolnictwo wyższe obowiązujących w innym niż Rzeczpospolita Polska państwie, jeżeli w roku podatkowym nie uzyskały dochodów podlegających opodatkowaniu na zasadach ogólnych lub z kapitałów pieniężnych opodatkowanych przy zastosowaniu 19% stawki podatkowej w łącznej wysokości przekraczającej kwotę stanowiącą iloraz kwoty zmniejszającej podatek oraz stawki podatku, określonych w pierwszym przedziale skali podatkowej, z wyjątkiem renty rodzinnej.

Odliczeniu podlega kwota stanowiąca 1/6 kwoty zmniejszającej podatek określonej w pierwszym przedziale skali, za każdy miesiąc kalendarzowy, w którym podatnik wykonywał władzę rodzicielską, pełnił funkcję rodziny zastępczej albo sprawował opiekę nad dzieckiem. Obecnie kwota odliczenia wynosi 92, 67 zł miesięcznie na każde dziecko.

Od 2009 r. ulga ta obejmuje nie tylko rodziców, ale również opiekunów prawnych oraz osoby pełniące funkcje rodziny zastępczej. Odliczenie przysługuje rodzicom wykonującym władzę rodzicielską, opiekunom prawnym, jeżeli dziecko z opiekunem zamieszkuje oraz rodzicom zastępczym.

Z poważaniem,

Z upoważnienia Ministra Finansów
PODSEKRETARZ STANU

Hanna Majczyk